

Zümrüt Bıyıklıoğlu

1970 İstanbul doğumludur. Ortadođu Teknik Üniversitesi Ekonomi Bölümü mezunudur. Özel bir şirkette 10 yıla yakın finans ve ERP üzerine değişik kademelerde görev almıştır. Kurmaca metin yaratımıyla ilgilenmeye başlamasıyla birlikte yurt içinde ve yurt dışında atölye, basılı yayın ve seminerlerle kendini yetiştirmiştir.

Okullarda ve özel atölyesinde yıllardır çocuklara ve yetişkinlere yaratıcı yazarlık dersleri vermektedir. Okulların davetlisi olarak bilim ve sanat şenliklerine katılmakta ve etkinlikler düzenlemektedir. Yazmış olduğu Küçük Yazarın El Kitabı, birçok özel ilköğretim okulunda “Yaratıcı Yazarlık” dersinin müfredat kitabı olarak okutulmaktadır. Diğer kitabı Yeni Başlayanlar İçin Yaratıcı Yazarlık liselerde ve üniversitelerin senaryo yazımı derslerinde yardımcı kitap olarak önerilmektedir. Editör, yazar koçu ve yazar olarak eserler vermeye devam etmektedir. Yayınevlerinin yabancı dilden tercüme ettirdikleri kitapların Türkçeye uyarlanmasını ve düzenlemesini yapmaktadır. Ayrıca yazarlara geliştirici editörlük desteği veren EE Ajans’ın kurucusudur. Kitapeki.com sitesinde ve Pulbiber’de yazıları yayınlanmaktadır.

Ayrıntı: 1307
Dinozor Çocuk: 74

Küçük Yazarın El Kitabı
İlköğretim Okulları İçin Öykü Yazım Teknikleri
Zümrüt Bıyıklıoğlu

Dizi Editörü
Nihal Ünver

© Zümrüt Bıyıklıoğlu, 2019

Son Okuma
Nil Cihan

Bu kitabın tüm yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Resmi
Nazife Murat Aşçıoğlu

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Dizgi
Hediye Gümen

Baskı ve Cilt
Ali Laçın - Barış Matbaa-Mücellit
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No. 286
Topkapı/Zeytinburnu - İstanbul - Tel. 0212 567 11 00
Sertifika No: 33160

ISBN 978-605-5648-75-6
SERTİFİKA NO.: 10704

Birinci Basım: Mayıs 2019
Baskı Adedi: 2000

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No.: 3 Çağaloğlu - İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/dinozorcocuk

facebook.com/dinozorcocuk

instagram.com/dinozorcocuk

Zümrüt Bıyıklıoğlu

Küçük Yazarın El Kitabı

İlköğretim Okulları İçin
Öykü Yazım Teknikleri

Genişletilmiş ve Güncellenmiş Yeni Baskı

Her Şey bir çocuęun doęmasıyla başlar..

Çenkè; sen olmasaydın hiçbir Şey olmazdı...

İçindekiler

Teşekkürler	7
Önsöz	9
Hepimiz Birer Öykü Anlatıcısıyız	12
1. “Kim?” Sorusuyla Bir Karakter Yaratıyoruz.....	17
2. Öykünün Kahramanları	31
3. İkinci ve Üçüncü Soru: Ne - Neden?	60
4. Dördüncü Soru: Nasıl?	70
5. Beşinci Soru: Ne Zaman?	97
6. Son Soru: Nerede?	111
7. Giriş Cümlesi	129
8. Cümlede Anlam ve Vurgu.....	160
Son Söz.....	188
Kitap, Yazar ve Öykü Listesi.....	191
Kaynak Kitaplar	192

Teşekkürler

Eleştirileriyle yol gösteren, hiç aklımda yokken yazmam için ısrar eden, her zaman yanımda olup destekleyen sevgili eşime; kitabımı gönderdiğim andan basımına kadar büyük bir heyecanla yanımda olan, değerli fikirleriyle kitabıma katkıda bulunan editörüm Nihal Ünver'e, her kitabımda beni disipline sokan, benimle saatlerce tartışarak geliştiren, yeni projelerle aklımı çelen sevgili editör dostum Vildan Bizer'e, kitabın ilk okumalarını yaparak beni yönlendiren, hep motive eden can dostum Nilgün Yokeş Şimşek'e gönülden teşekkür ederim.

Önsöz

Her çocuk muhteşem bir hayal gücüyle ve gözlem yeteneğiyle doğar ve bu yeteneğinin keyfini çıkarır ta ki hayal kurmanın saçma, gözlemin ayıp ve yargılayıcı olduğunu yetişkinlerden öğrenene kadar.

Çocuklar tüm günlerini oyun oynamak ve taklit etmek (gibiymiş gibi davranmak) ile geçirirler. Öğrenmenin en doğal yoludur bu. Çocukken desteklediğimiz bu özellikleri nedense büyüdükçe yok etmek isteriz; “amcaya öyle bakılmaz, ayıptır”, “sağa-sola değil önüne bak”, “dik dik bakılmaz”... Gözlem yapmak kötüdür diyoruz kısaca. Peki, ya hayal gücü? “Dalma öyle, ödevini yap”, “boş hayalleri bırak da okulunu bitir önce”, “ayakların yere bassın”... Hayal gücü de az önce ciddi bir darbe aldı. Peki, bu iki yeteneği yok etmek yerine hayatın içinde kullanabilecekleri güçler haline getirirsek ne olur?

İşte bu kitapla ve yaratıcı yazarlık kavramıyla yapmaya çalıştığım iş budur. Öğretmenlik yaparken çocukların nasıl hikâyelerle dolu olduklarını gördüm. Anlatmaya can atıyorlar, biri bitmeden diğerini üretiyorlar, sonsuz bir deniz gibi yaratıyorlar. Tek sorun bunların sözde kalması ve biraz da karışık olması. Şayet bu harka öyküleri kurmaca metnin kurallarıyla yazılı hale getirirsek ve çocuklara nasıl yapılacağını öğretirsek çok büyük bir potansiyeli yaşamlarına katmış oluruz. Yattığı her şeyi mükemmel bulan çocuk, öyküleri de çok sevecek, başkalarının öykülerine de merak duyacak ve okumaya başlayacaktır. İşte okur-yazar olmak da budur. Yazma tekniklerini öğrenen çocuklar daha nitelikli okumaya başlayacak; anladıkça da okumayı daha çok sevecekler. Zaten yazmaya devam etme kararı aldıklarında okumadan yazılamayacağını da anlayacaklar.

Bu kitap, çocuklara öykü yazma tekniklerini sırasıyla veriyor ve alıştırmalarla da teşvik ediyor. Ünlü yazarların eserlerinden örneklerle tamamlanıyor. Örnek olarak verilen bazı eserlerin yetişkin kitapları olması sizi şaşırtmasın, burada amaç kulak dolgunluğu yaratarak ilerisi için bir okuma listesi yaratmaktır. Amacım Türkçe dersi vermek değil, çocukların bildikleri Türkçe kurallarını kullanarak anadillerini daha iyi kavramalarını sağlamaktır. Ünlü yazar Stephen King, *Yazma Sanatı*

adlı kitabında yazmak için gerekli olan özellikleri bir marangozun tamir yapmak için ihtiyaç duyduğu “alet kutusundaki malzemelere” benzetir. Alet kutusunun en üstünde kelime dağarcığı bulunmalıdır. Okumak bu özelliği geliştiren tek yoldur. İkinci aletiniz de imla bilgisi olmalıdır. Noktalama işaretleri, paragraf yaratımı, düzgün cümleler, sıfatlar, betimlemeler, özne-yüklem uyumu, benzetme ve karşılaştırmalar, yazdıklarınızın anlaşılır olmasını sağlar. Bu bilgileri de Türkçe derslerinde öğrenirsiniz. Öykü yazmak, teorik olarak bildiğiniz kuralları pratikte kullanmaktır. Türkçe dersi bisiklete binmeyi anlatmaksa, yaratıcı yazarlık o bisiklete sizi bindirmek ve arkanızdan tutarak düşmeden sürmenizi sağlamaktır. Bu kitap verdiği teknik ve alıştırmalarla öykünün büyüdü dünyasında yapacağınız yolculukta kaybolmamanızı sağlayacak, yolunuza ışık tutup bisikletinizin arkasından sizi hep tutacaktır. Ta ki o ele ihtiyaç duymadığınız güne kadar...

Son olarak yine Stephen King’in bir tavsiyesini paylaşmak istiyorum.

Bir yazar olmak istiyorsanız, her şeyden önce yapmanız gereken iki şey var: çok okuyun ve çok yazın. Bildiğim bu iki şeyden kaçınmanın, kestirmeden gitmenin imkânı yok.

Hepimiz Birer Öykü Anlatıcısıyız

Eski çağlardan beri hikâyeler anlatmış insanlar. Mağaralarda, gece yakılmış ateşin başında, evlerde hep konuşmuş, şarkı söylemiş ve resim çizmişler. Böylelikle kalıcı olmuşlar. 70 bin yıl önce insan ilk kez konuştuğunda kurgusal yaşamlar kurma sanatımız da ortaya çıkmış. Aslında hayvanlar da konuşur, yani seslerle iletişim kurabilirler. Yavrularını çağırırlar ya da sürünün üyelerini tehlikelere karşı uyarabilirler. Ancak ilk kez insan çok farklı bir şey yapmış, diğer tüm canlıların aksine detaylı bilgi verecek esnek bir dil geliştirmiş. Beynimiz bu dili destekleyebilecek kadar büyük ve gelişmiş olduğu için de soyut kavramları üretebilmişiz. Böylece insanlar zorunlu haller dışında da iletişime geçerek canlılar dünyasında benzersiz bir ilke imza atmışlar. Diğer canlılar ateşten korkup ona yaklaşmamaları için birbir-

lerini uyarırken insan o ateşe anlamlar yüklemiş, hayaller kurmuş, etrafında oturup öyküler üretmiş. İşte bizim benzersiz hikâyeciliğimiz buradan geliyor.

Tarih boyunca, resimlerle, şarkılar ve melodilerle, vücut diliyle, konuşarak ve sonunda yazarak hep bir öykü anlattık. İnsanlığın öyküsünü. Duvar resimlerinden, antik destan yazmalarına kadar arkeolojik kazılarda bulunan her şey insanların bir diğerine bir şeyler anlatmaya çalıştığını, çünkü unutulmak istemediğini gösteriyor. Var olduğumuzun, yaşadığımızın, düşündüğümüzün bir kanıtı bu. Yapmaya da devam edeceğiz. Peki, sizler hiç fark ettiniz mi bu özelliğinizi? Ya da nerelerde kullandığınızı? Örneğin başımıza gelenleri, bir günümüzü, gördüğümüz rüyayı anlatıyoruz. Hatta olasılıklar üretiyoruz, öyle olmasaydı da böyle olsa ne olurdu diyerek. İşte tüm bunlar bizim doğuştan ve en az 70 bin yıllık geçmişi olan hikâyeciler olduğumuz gerçeğinin kanıtlarıdır. Öyleyse neden hikâye yazmaktan korkalım ki? Bu bizim doğamızda var.

Yetmiş bin yıl önce, dilin ilk ortaya çıkışında diğer canlıların kullandıkları iletişimden farklı olarak esnek bir dil geliştirdiğimizi söylemiştim. İşte bu esneklik ve detay verebilme yetisi bizim öykücülüğümüzün sırrıdır. Bir ceylan “aslan sürüsü geliyor” diyebilirken bizler “dün nehir kıyısında gördüğümüz aslan sürüsü kuzeyden ya-

vaşça yaklaşıyor” diyebilir ve devam edebiliriz, “yelele-
rinin renginden tanıdım, hem de öndeki kırık dışından.
Kim bilir hangi avda kırmıştır dişini!” Hatta soru sorup
daha da detaylar öğrenebiliriz, “kim görmüş, nerede
görmüş, ne zaman görmüş, neden oradaymış” vb...

İşte klasik öykü kurgusu budur. Dünyanın en ünlü
altı sorusu ve yanıtları, Türkçe derslerinde haberciliğin
kuralları diye öğrendiğimiz 5N1K sorularıdır ve bize
öyküyü verir. Hikâyenin altı temel ögesini kurgulama-
mızı sağlayan sorular da bunlardır. Peki, bu sorular ne-
lerdir ve bize hikâyenin hangi öğelerini verirler?

- Ne (OLAY)
- Nerede (MEKÂN)
- Ne zaman (ZAMAN)
- Nasıl (OLAY ÖRGÜSÜ)
- Neden (ÇATIŞMA)
- Kim (KAHRAMAN)

Her sorunun yanıtı bize öykünün gerekli bir parça-
sını anlatır. Tüm sorular yanıtlandığında da öykü bit-
miş olur. Çünkü bir öykünün amacı, bir olayı başladığı
andan itibaren bitişine kadar anlatmaktır. Şayet bu so-
rulardan biri bile eksik kalsa hikâyeniz yarım kalır, o-
kurun kafasında sorular oluşur. Olay, kahraman, çatış-
ma ve olay örgüsü hikâyenin çatısını, duvarlarını kurar-

ken zaman ve mekân da zemini ve detayları belirler. İyi bir öykücü bu sorulara doğru yanıtlar vererek okurun kafasında hayali bir dünya oluşturur.

Öykü yazmak belli bir sıra ister. Nasıl ki pazartesinden sonra çarşamba gelmezse öyküde de anlaşılır olmak için bir zaman ve olay sırasına ihtiyaç vardır. Karakteri yaratmak, macerayı kurmak, çatışmayı yaratmak, neden-sonuç ilişkisini (mantık zincirini) kurgulamak hep bu sırayla olur. O yüzden sırayla gitmek size en başından itibaren kolayca yaratma, mantık ilişkilerini kurabilme olanağını verir.

Öncelikle olayın mı kahramanınızın mı önemli olduğuna karar verin. Bazı öykülerde kahramanlar öne çıkarken bazılarında olaylar önemlidir. Bu karardan sonra sorularınızı sıraya koyun. Karakter önemliyse KİM sorusu önce gelecektir. Olay önemliyse NE sorusu önceliklidir. İlk sorunuza karar verince yavaş yavaş diğer sorular da yanıtını bulacaktır. Unutmayın her yanıt bir sonraki soruya sizi hazırlar ve tüm yanıtlar öyküyü oluşturur. Birbirlerine bağlıdırlar. Kahramanınız ve yardımcıları ortaya çıktıkça düşmanlar da belirmeye başlar. Düşmanla birlikte çatışma ve savaşın ya da anlaşmazlığın sebepleri oluşur. Son olarak da tüm bunları ayakta tutacak bir iskelete ihtiyacımız var. Kurgu ya da olay örgüsü işte tam da bize bunu sağlayacak.

Beyin Fırtınası?

Çok iyi bildiğiniz iki filmi aklınıza getirin.

Orada kahramanın mı yoksa olayların mı daha önemli olduğunu nasıl bulacaksınız? Harry Potter'de olaylar ve ortam mı yoksa Potter mi önemli? Bunu anlamak için kahramanı alıp başka bir mekâna ve zamana yerleştirin. Hikâye hâlâ ilginç ve çekiciyse önemli olan kahramandır, değilse olaylardır. Harry Potter sıradan bir okulda, sıradan bir çocuk olsaydı ne olurdu? Aynısını Saftirik için uygulayın. Saftirik büyücüler okuluna gitseydi ne olurdu? Kitap daha sıkıcı mı olurdu yoksa eğlenceli mi?

Bir kitabı okurken kahramanın peşinden sürüklenerek her macerasında yaşıyormuşçasına heyecanlanmamızın sebebi, harika anlatıcılardır. Biz de onlar kadar güzel yazabiliriz, şayet onlar kadar okuyup yazarsak tabii. İyi yazmanın ilk kuralı iyi bir okur olmaktır. İkinci kuralı ise bol bol yazıp pratik yapmaktır. Bu kitapta hem öğrenecek hem de bol bol pratik yapacaksınız. Eğlenerek öğrenecek ve bu arada yazarlığa da adım atmış olacaksınız. Dilerseniz hemen altın değerindeki sorularımıza geçelim ve beraberce yazmaya başlayalım!

Küçük Bir Sır

Öykü yazarken yapacağınız işleri mutlaka sıraya koyun. Sırayla listenizdekileri yapın, yaptıkça da yanına işaret koyun. 5N1K soruları listemizin en başında durur. Öncelikle hikâyeyi kafanızda oluşturun, hayalinizi kurun, bir film gibi gözünüzün önüne gelsin. İşte şimdi yazmaya hazırsınız!